

Els noms populars de núvols, boires i vents al Berguedà

PRÒLEG DE CLIMENT FORNER

Després d'haver llegit fil per randa i amb molt de gust aquest llibre, el primer que se m'acut és aquella divisa del poeta Joan Maragall que he comentat diverses vegades en concursos literaris escolars i que fa així: "Oh, quina cosa més sagrada la paraula! És la cosa més meravellosa d'aquest món perquè en ella s'abracen i es confonen tota la meravella corporal i tota la meravella espiritual de la naturalesa... Per la paraula ens distingim dels animals i de les coses: el gos, udola; el vent, fa remor; la rosa, exhala perfum. Només l'home parla, perquè només l'home pensa i estima."

D'acord, completament d'acord, però tot depèn, és clar, del que s'entengui per llenguatge, perquè a la seva manera també els animalons rumien, tenen sentiments, es comuniquen entre ells i amb nosaltres, els seus amics o enemics. La parla dels humans sens dubte que és única, singularíssima, essent com som éssers superiors de la creació, els reis que diguéssim, segons el Gènesi, amb un cap per a pensar i un cor per a estimar (ni que a vegades ens comportem pitjor que les bèsties). Ara, mirant-ho bé, escoltant-los amb atenció, són tots els elements de la natura que parlen, cadascun amb el seu registre, convertida tota ella en una orquestra de veus meravellosa que encanta cels i terra, amb nosaltres en primer lloc que hi interpretem, o hi hauríem d'interpretar en contra del canvi climàtic i altres desastres que ara no fan al cas, la part més excel·sa, harmònica i responsable del conjunt; àdhuc el silenci contem-

platiu hi hauria de poder reftar com un rossinyol diví sublimant el magnífic concert coral. "Obra de Déu bella i santa, / poema del Creador!" -exclamava un altre poeta, el mallorquí M. Costa i Llobera. La naturalesa, el primer i magistral llibre de l'univers, obert no sols als savis i als entesos o als ecologistes que se'n consideren els defensors, sinó també, i sobretot, als infants i als artistes, els qui el lleixen amb els ulls més purs. Per a tothom, creients i no creients, el primer sagrament de Déu, el qual, abans d'establir amb nosaltres la seva aliança definitiva per mitjà de Jesucrist el seu Fill, ja ens pica l'ullet com un enamorat a través de les flors i dels estels i ens captiva amb el xiuxiueig dels ocells i les ventolines.

Que els núvols, les boires i els vents, en concret aquests tres elements atmosfèrics tan característics, encara que no únics, parlen, i molt, és just el que

l'autora d'aquest llibre ens diu i ens demostra, ara a la comarca del Berguedà com allà dies a la del Bages. I com ho fan? No pas amb el llenguatge dels científics ni amb el dels profetes televisius del temps, sinó amb l'extret de la gran saviesa popular, molt més antiga i segura que la mateixa climatologia i, no cal dir, que tots els mèdia haguts i per haver, començat pel nostrat *Calendari del pagès*, tan venerable com anacrònic. L'home primitiu, el de les caveres, aquell que no sabia llegir ni escriure però ja intentava d'il·luminar amb gargots pictòrics les coves d'Altamira de Santillana del Mar, a Santander (posem-hi els covals o les balmes de la Tuta, a Castellar de n'Hug, de Vallcebre amb els seus dinosaures, de la Figuerassa de Berga, del Castellot de Viver i tants d'altres, per esmentar alguns dels llocs més semblants i propers de la nostra geografia amb molta història o ja prehistòria a dintre); l'home primitiu entenia prou, i tant!, el llenguatge de la naturalesa, sigui per a defensar-se'n sigui per a beneficiar-se'n, en relació necessària com havia de conviure amb ella, per més que es pelés de fred. Que ho diguin sinó avui dia, ni que sigui ja després de la revolució industrial del segle XIX, els pobres pagesos, els treballadors que més depenen encara de la mare natura, tot i les màquines modernes que els han anat facilitant la feina. Ai, les collites de blat, de sègol, del que sigui!

Allò que sorprèn més de l'estudi de la Maria Estruch és la riquíssima riquesa de lèxic amb què els nostres progenitors més o menys reculats van ser capaços de batejar aquests fenòmens. Jo que de petit, i gràcies principalment a la meva mare, la Lola de ca la Guillema de Berga, vaig començar d'enamorar-me de la nostra parla com d'una noia bellíssima, cregueu que llegint-lo i rellegint-lo hi he gaudit de valent. Alguns noms, a més de fonèticament deliciosos, són tan gràfics i expressius que parlen per si sols dient-ho tot amb molt poques síl·labes: cada paraula, cada frase, cada metàfora, tot un poema. Adam diu que anava prenent possessió del paradís posant el nom a cada cosa, i així conqueria el seu reialme fins que en fou expulsat per culpa d'una serp i d'una poma, ara compteu! I és que les coses, totes les coses, com les persones, sense nom, per més que existeixin, és com si no existissin. El mateix passa amb els tres éssers documentats: per més que existeixin genèricament, no els coneixem de veritat fins que no se'ns revelen cadascun amb el seu nom: la torre del Jeroni, la pubilla, la segarresa... Els nostres avantpassats, doncs, per analfabets que fossin, eren prou intel·ligents com per anar fent i embellint de noves troballes la llengua de Ramon Llull i de Jacint Verdaguer, fins a deixar-nos en herència un patrimoni cultural de primer ordre, signe i símbol alhora de la seva entra-nyable catalanitat. Tot un enorme

patrimoni que modernament s'hauria perdut, això que és tan valuós que es podria comparar, per exemple, amb les nostres nombroses esglésies romàniques. Sort n'hi ha hagut, de gent com mossèn Antoni M. Alcover i el doctor Joan Coromines (per citar dos noms dels més insignes) que han recorregut a peu els Països Catalans, talment uns peregrins cridats a la santedat, per tal de "salvar-nos els mots", que deia Salvador Espriu. És el mateix que, més humilment si voleu, ha fet la Maria Estruch, servei que mai no li agraïrem prou, ja que a la comarca del Berguedà podem haver tingut literats, teòlegs, filòsofs, historiadors, gramàtics

acceptat amablement d'acudir a les convocatòries de l'autora celebrades en tots els municipis berguedans, i d'aquelles altres, si m'ho permeteu, siguin de casa o de fora, com el bon amic barceloní Albert Manent que li hem fet o li han fet costat des del principi.

Perdoneu. Mentre estic escrivint aquestes ratlles, sento una veu interior que, sense voler-ho, com si fos un mòbil, em va recitant versos meus inspirats precisament per les tres muses del cas. Miraré de ser breu, molt breu. De seminarista aprenent de poeta, que ja m'agradava de fantasiejar jugant amb elles. De "Melangia panoràmica", el meu

negríssim que t'esclafava com una làpida sepulcral i un sinaític temporal de pluja, trons, llamps i rufagades mai no vist en aquelles altures, allò semblava ben bé la fi del món, un altre diluvi bíblic. Per culpa de quins pecats, Déu meu, si us haviu compromès a no enviar-ne mai més cap? Sort que a no trigar tornaria a esclatar el sol com un rovell d'ou abans de posta i que les fonts del Llobregat no sols no s'estrucarien sinó que, encara més engruixides, continuarien cantant i saltironant timbes avall com si tal cosa. I encara més sort, deixeu-m'ho dir, de la meua Mare de Déu de Queralt que, des del seu fort, em salvaria per sempre de tots els naufragis ajudant-me,

El llibre "Els noms populars de núvols, boires i vents al Berguedà" es va presentar a la Biblioteca "Guillem de Berguedà" de Puig-reig el 20 de gener de 2011

i tot de grandíssima talla, molt amants alguns d'ells de l'idioma català, amb les seves variants dialectals incloses, però que jo sàpiga, de filòleg pròpiament dit, no n'hem tingut cap, almenys que hagi portat a terme un treball de recerca com aquest i sobre aquest tema. Hi ha, a més, el munt de refranys de caire meteorològic reportats per la nostra amiga i relacionats més o menys amb tradicions i llegendes: tot un altre fil de la susdita saviesa popular, transmesa igualment per via oral, a admirar i conservar

En qualsevol cas, el mèrit, per extraordinari que sigui, no és només de la compiladora sinó també de totes aquelles persones (més de dues-centes cinquanta, la majoria d'edat avançada, algunes ja són al cel, per damunt de tots els cirrus imaginables), que han

poema més primerenc rescatat de l'oblit: "El vent / de l'enyorança bat la fulla / del pensament. — Quatre llençols sospesos al cel blau / — una agulla / d'estendre és cada estrella." D'una altra composició també força precoç, "Elegia dels arbres a l'hivern": ... "Ai las! Només un trist parrac de boira / vol abrigar-los una mica, tènue, / però l'estripa un lleu respir de l'aire." De "Nit de tramuntana": "El vent a la nit, / gos foll que lladruga." Més tard, ja rector de Castellar de n'Hug, durant tres segles vaig haver de batre'm, talment un heroi de tragèdia grega muntat a cavall del Puigllançada, contra la carolana, el fred i la neu, els meus tres enemics acèrrims (amb perdó de la germana neu, immaculada i encisadora com és). Em recordo sobretot d'una tarda de les darreries de juny de l'any 1956: entre un cel de plom

a prec de madrigals, a donar una mirada serena i victoriosa sobre aquell mar de boira baixa imponent que ho anava negant tot, deixant surar tanmateix, "enllà d'enllà vers un / destí comú de pàtria, / Montseny i Montserrat / com dues naus que avancen."

La veu personal que deia, la faig callar de cop amb un afegitó de caire religiós. Déu, el Pare de N. S. Jesucrist, és un sol espatacant de Llum, d'Amor i de Vida, tant, que en aquest món, amb els nostres ulls de carn, no el podem veure cara a cara sots pena de morir enlluernats en l'intent. Per això, des de Moisès, tots els místics l'han hagut de contemplar dialogant amb ell a través de boires i boirines més o menys espesses. Un dia, el del part definitiu, sí que, nadons feliços, el veurem tal com és. Oh, quin goig!

Val a dir, per acabar, que la Maria Estruch i Subirana és filla de Sant Cugat del Racó (Navàs, Bages), terra encara de vinyes, ben ufanesos per cert, i amb un temple romànic de primera talment el de Sant Jaume de Frontanyà en miniatura. Si l'any passat va guanyar amb justícia el premi Valeri Serra i Boldú de Cultura Popular, que atorga des de fa anys la vila de Bellpuig, amb un treball de recerca dedicat a Bacus sobre el vi bagenc, oferint-nos ara aquesta obra és com si ens convidés a un brindis nupcial d'aquells que fan història. Au, doncs, a brindar, i que a l'alè de l'Esperit el firmament, si pot ser sense núvols ni boires de cap mena, ens somrigui sempre.

Climent Forner
Viver i Serrateix (Berguedà),

Els noms populars de núvols, boires i vents al Berguedà

DE MARIA ESTRUCH

El 1993 Albert Manent començava una enquesta comarca per comarca encaminada a recollir els noms populars dels núvols, les boires i els vents, després de constatar que el *Diccionari Català-Valencià-Balear*, la magna obra d'Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll, no aplega més que un vint per cent d'aquest vocabulari que constitueix aquest tresor popular encara viu. Tampoc Joan Amades, al seu llibre *Astronomia i meteorologia populars* (El Mèdol, Tarragona 1993, segona edició), aplega gaire més d'una setantena de noms de núvols i de boires, entremig d'altres fenòmens atmosfèrics. I Antoni Griera, al *Butlletí de dialectologia catalana* (juliol-setembre del 1914), va recollir uns quatre-cents noms de vents en tot el territori de llengua catalana.

Aquest vocabulari, com també el referit a tants i tants àmbits de la saviesa popular, lentament però inexorable, es va perdent amb el relleu generacional i els nous temps tan "tecnològics i globalitzats" que porten implícit el risc del desarrelament i la despersonalització.

Fins al 2009 Manent ha publicat en llibre les següents comarques: el Baix Ebre, el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Camp de Tarragona, la Conca de Barberà, les Garrigues, el Maresme, el Penedès (que comprèn el Garraf), el Priorat, la Ribera d'Ebre, el Solsonès, la Terra Alta, l'Urgell, el Vallès Occidental, el Vallès Oriental i la Segarra. També està recollit el vocabulari de la Selva, juntament amb Joan Cervera i Batariu, amb qui ja ha publicat els darrers títols. A aquesta col·lecció s'hi afegeixen els treballs efectuats per d'altres estudiosos (Josep Riba i Gabarró, Lúcia Cruset, Mireia Custey, Sònia Peitívi, Tere Izquierdo, Pili Ibáñez, Maite Moya) en les comarques de l'Alt Empordà, l'Anoia, el

Montsià i el Bages (recollit per qui signa el present, durant el 2002). I encara, s'han publicat els reculls d'Eivissa i Formentera i d'una part de Mallorca (M. Bonet Rigo, M. Grimalt Gelabert); i Jordi Manent té enllestit gairebé el d'Andorra. El projecte de Manent, i de tots els que l'ajudem i ens l'hem fet nostre, és acabar el mapa de la Catalunya del sud i fomentar treballs semblants a les comarques del Rosselló, el Capcir, etc., i a tot el País Valencià. Estructura d'un treball de cultura popular però també de dialectologia, prou ambiciós perquè el temps passa inexorablement i s'emporta mots i persones que són un pou de

transmesos generació rere generació. Aquests coneixements i aquesta experiència han creat un vocabulari i un tou de locucions i dites d'una riquesa excepcional.

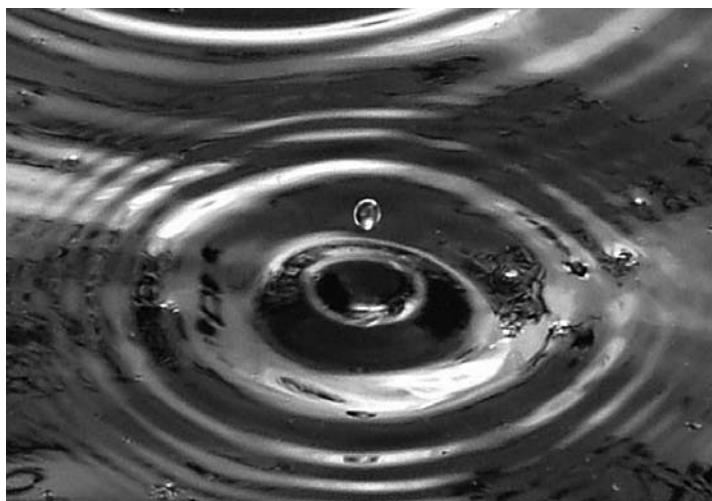
La preservació d'aquest món i d'aquesta riquesa que se'ns esmuny dels dits mentre s'escolen els dies és la fita d'aquest projecte d'Albert Manent, del qual m'ha fet partícip en confiar-me la recerca dels núvols, boires i vents ara també al Berguedà.

Pel que fa a la metodologia i prenent el criteri cronològic, direm que aquest és un estudi sincrònic d'una realitat lingüística, dut a terme bàsicament durant el quart trimestre de 2009. Quant al criteri

ver-Moll i els estudis d'Amades, Sanchis Guarner i Griera) són les fonts orals que s'han recollit. La col·lecta s'ha fet amb gravadora de veu digital i s'han emmagatzemat les entrevistes en DVD de cara a una òptima conservació i anàlisi. Les entrevistes tenen com a base un qüestionari elaborat amb criteris etnolingüístics (1), i van més enllà de la constatació de l'ús d'unes paraules. Sovint les preguntes s'endinsen en les formes de fer i de viure, les creences i la cultura i pretenen fer fluir tot aquest món de boca dels informadors i constitueixen un guió previ de l'entrevista, que s'ha adaptat a cada cas perquè en resultés una conversa dirigida però on els informadors tinguessin total llibertat i en fossin els únics protagonistes.

Així, visitant poble per poble, i reunint unes quantes persones grans de cada municipi, representants dels diversos nuclis i masies que formen el terme, se'ls ha demanat sobre el temps atmosfèric. Aquesta feina s'ha convertit a cada indret en una conversa entre amics, que duia a parlar d'altres temes igualment interessants (bandolers, màgia, bruixeria, llops, anècdotes viscudes...) i que evidenciaven el doll d'experiència i saviesa, d'aquestes persones, majoritàriament pagesos i pastors. N'han sortit refranys de tota mena, cançons i esquellades, topònims i malnoms... Les generacions que rondan de la setantena en endavant conserven una riquesa lèxica i un doll de dites excepcional que el jovent no podem permetre'ns el luxe de perdre per mor d'una modernitat mal entesa: els nous temps tan tecnològics han de saber encabir aquest tresor popular, a risc de perdre-hi en humanitat si es fa altrament. Així mateix, aquest tresor popular, hauria de poder-se encabir d'alguna manera en els programes escolars, el planter del futur, no ho oblidem.

Repasant les entrades d'aquest petit diccionari hi trobareu noms que són comuns a totes les comarques: calçada, bassetes, ròdol,... però també hi trobareu noms ben específics de la comarca i

El vocabulari es un reflex de la saviesa popular. ARXIU ARB

saviesa, i l'espai geogràfic a enquestar és d'una gran magnitud i això reclama temps i dedicació, però sobretot amor per una tasca ben altruista.

L'objectiu d'aquesta recerca no és altre que fixar en lletra impresa i pels mitjans que les noves tecnologies ens posen a l'abast (fotografia i gravacions de veu digitals, especialment, que tot i que de moment no es publiquin, queden enregistrades per a futurs estudis) les paraules que els nostres pares i sobretot avis i padrins empraven habitualment per a referir-se als fenòmens meteorològics, sovint aclaparadors, que regien les seves collites i les seves vides, quan l'agricultura i la ramaderia eren les activitats fonamentals que els donaven sosteniment; i quan tota predicció meteorològica els venia de l'observació directa del cel, de l'experiència i dels coneixements

geogràfic es tracta d'una monografia referida a una zona concreta: la comarca del Berguedà, considerada com a una unitat dialectològica. Però el criteri que preval en aquest estudi és per força el criteri cultural, perquè vol ser l'estudi del reflex lingüístic del coneixement que posseeixen els individus més grans que han viscut des de joves arrelats al medi, amb les seves maneres de fer i treballar, de pensar i creure, i que han aportat les dades antropològiques i semàntiques d'aquest estudi.

El material bàsic d'estudi i documentació (deixant a part la bibliografia constituïda per la col·lecció endegada per Albert Manent sobre el tema, pel *Diccionari català-valencià-balear* d'Alco-

fins i tot d'un poble o d'uns pocs pobles en concret (la comiana, la broma de Carol, la broma que porta areny, la misèria, el vent de Gabarrós, la barrufaca...). També hi trobareu noms compartits amb una comarca veïna, com és el cas del Solsonès o del Bages, que tenen en comú vocabulari amb els pobles fronterers. I encara hi trobareu comparacions amb elements similars: noms d'animals (la serp, l'euga del pla de l'Orri o la de la Clusa), del vestit (barret, mantellina), mitjans de transport (la ferroviària, barquetes), estructures i construccions (empedrat), anatomia (forat de la minyona) o personificacions (el tinent de Gósol, la iaia del Putxot)... ben curiosos i descriptius; i la presència d'elements religiosos o mítics (la torre de Sant Jeroni, el bisbe de la Seu) o el nom del personatge que va definir el fenomen (la processó del Periques), etc. Hi ha vacil·lacions entre "broma" i "núvol" —o també "núgol"—, amb predomini del primer mot, la qual cosa fa que hi hagi un alt percentatge de noms de núvols en gènere femení (164 d'un total de 267); noms derivats de topònims comarcals com la berguedana o la bertrana, o topònims relacionats amb l'indret del territori sobre la vertical del qual es troba (la castellera dels Porxos, la comiana), etc. La imaginació popular a l'hora de trobar mecanismes de generació de noms de fenòmens atmosfèrics és tan creativa que, al costat del vocabulari general compartit amb tot el domini català, troba solucions lingüístiques noves i pròpies per a explicar-se el món amb total precisió, o per afectació de la rima d'una sentència o refrany (la burra esquilada amb l'esquena blanca). El fenomen del "ieisme" hi és ben representat ("escabeiats", "vermeior") i també multitud de paraules dialectals, així com la incorporació de moltes dites i refranys, i creences, maneres de fer i d'explicar-se el món, amb part dels quals s'ha fet un apartat especial al final del llibre per tal de poder encabir tot aquest tresor popular relacionat amb la meteorologia i el cicle del temps.

No podríem acabar aquesta introducció sense referir una anècdota narrada per la filla d'una fadrina de la casa de Meranges que

Al Berguedà hi ha un alt percentatge de noms de núvols en gènere femení. ARXIU ARB

presencià els fets i que il·lustren la importància del saber popular: Un meteoròleg del segle passat, investigant el temps, va viure tres o quatre dies a l'esmentada casa de Meranges, situada entre Castellar de N'Hug i la Pobla de Lillet. Un dia al capvespre el ruc, que era a l'estable, es posà a bramar. El padrí de la casa, que havia vist tres guerres (la dels carlins, la de Cuba o dels "xipaios" i la guerra civil), anuncià:

—El ruc brama, demà el temps canviat.

—Poc que ho trobo...—contesta el meteoròleg fitant la vista en els seus aparells sofisticats.

L'endemà hi havia un pam de neu. Veient-ho l'home del temps concloué:

—Ja me'n torno. Saben més els rucs de la muntanya que els savis de Barcelona.

Tot aquest recull no hauria estat possible sense l'ajut indispensable i generós d'aquelles persones que a cada poble heu aplegat i reunit aquest tou de savis meteoròlegs de l'experiència. I per descomptat, no s'hauria pogut fer sense els protagonistes: tots els que heu participat en l'enquesta i heu volgut fer-nos partícips de la vostra saviesa.

A continuació figuren, per pobles i per ordre alfabètic, aquestes

persones (265 en total) que han participat en l'enquesta, com a informadors i/o com a organitzadors de la visita, amb la data de les entrevistes, el nom de la casa pairal dels informants i la seva edat entre parèntesi:

A Avià (6 d'octubre de 2009), Dolors Badia i Cirera de cal Teuler (83), Josep Burniol i Fíguls del cal Jepet (89), Lluís Canal i Gonfaus de cal Lluc (74), Ramon Capdevila i Macià de cal Catrau (77), Pere Closa i Capdevila (71), Adelina Costa i Cumellas (72), Josep Costa i Serra (80), Joan Deu i Bagué de cal Deu, Benet Fíguls i Canal de cal Ferrer (73), Josep Gabarró i Gorgas de cal Gabarró (83), Marcel·lí Malé i Corominas (87), Joan Orriols i Santacreu de ca la Quiniela (94), Montserrat Pons i Casòliva (82), Montserrat Pujols i Pagerols de cal Castella (85), Ventura Sabata i Millat de cal Sabata (87), Josep Subirana i Fíguls de la Roca (71), Àngela Suñé i Bars de cal Bep (88), Carme Tarrés i Carol (84), i Rufina Vila i Closa de la Teuleria de Graugés. Han organitzat la trobada mossèn Ramon Viladés i Llorens, i Josep Gabarró i Gorgas.

A Bagà (23 d'octubre de 2009), Josep Badia i Marginet de Malanyeu (88), Mercè Martorell i Torredelot de cal Tutà (86), Joan Ramon i Cinca de cal Romà (80), i Antonio Silvestre Sanchezmarín (85). Han organitzat la troba-

da Isabel i Trini de la Fundació Salarich-Calderer.

A Berga (20 de novembre de 2009), Fernando Barniol i Gragés de cal Galta (76), Montserrat Canal i Costa de la Valldan (81), Jaume Comelles i Peypoch (80), Josep Corbera i Ventura (64), Lluís Manel de Ferrer i Fígols (57) que fou entrevistat a Olvan, Pilar Fígols i Bover (85) que fou entrevistada a Olvan, Quirze Grifell i Sala (53) que fou entrevistat a Viver, Montserrat Pujols i Pagerols que fou entrevistada a Olvan, Jaume Riu i Pujantell de la Valldan i fill de la Muntada de la Coma (76), Melcior Tubau i Rota (90), i Genoveva Xandri i Tarrés que nasqué a cal Cameta de la Coma (79). Han preparat la trobada, Maribel Iglésias i Trasserà i Lluís Armengou i Hurtado de cal Rovira de la Valldan. Mossèn Ramon Viladés i Llorens ha fet d'enllaç.

A Borredà (16 de desembre de 2009), Josep Camprubí i Puigcorbó de cal Rovires (76), Joan Cunill i Rota de cal Marxant (82), Joaquina Cunill i Rota de ca la Noia (86), Dolors Fàbregas i Comas de cal Mitjana (89), Maria Freixa i Costa de cal Freixa (63), Romuald Freixa i Costa de cal Freixa (67), Amparo Masegosa i Sánchez de cal Bosoms (68), Carme Pregonas i Planas de cal Domènech (85), Dolors Pregonas i Soler de cal Biel (72), Josep Puig

i Sañas de ca l'Ayano de Borredà (76), Rosa Puig i Sañas de cal Sala (77), Dolors Riera i Vilalta de cal Polacro (69), Rosa Riera i Vilalta de la Riera (75), Josep Rota i Bover de la Ribera (68), Rosa M. Rota i Serra de cal Ferrer Nou (60), Carme Rusiñol i Vilalta de cal Rovires (75), Isabel Sala i Puig de cal Roma (55), Núria Tubau i Espelt del Pati (66) i Rosa M. Tubau i Riera de cal Polacro (46). Ha fet d'enllaç Joan Roma i Cunill, alcalde de Borredà, i ha organitzat la reunió Concepció Barniol i Terricabras de Puigcerçós, regidora d'ensenyament i noves tecnologies.

A Capolat (4 de desembre de 2009), Leonor Bajona i Tarrés de la Torre de Terrers (75). M. Carme Boixader i Montanyà, alcaldessa de la població, ha fet d'enllaç, i Rosa Espinalt i Bajona ha preparat la reunió.

A Casserres (11 d'octubre de 2009), Josep Alsina i Planas de l'Alzina de Sant Pere de l'Esgleiola (84), Jaume Camps i Grané de ca la Talia (73), Lluís Codina i Calveras de cal Segarra (80), Joan Colillas i Codina de cal Celdoni (73), Miquel Costa i Fíguls (75), Fermí Cubinsà i Vilardell de cal Guerris (77), Joan Esteve i Anglill de cal Bisbe de Montmajor (80), Marta Feixas i Estragué del casalot, Pere Freixa i Vendrell de les Cots de Sant Joan de Montdarn (80), Pau Santasusagna i Soler de ca l'Antiguitat (73), Joan Selga i Pey del casalot, Jaume Subirana i Espelt de cal Cirera de Fonollet (69), Joan Subirana i Espelt de cal Sant (81), Lluís Subirana i Espelt de cal Cirera de Fonollet (78), Ramon Vancells i Parera de cal Ballús de Sant Pere de l'Esgleiola (68). Ha organitzat la trobada Lluís Subirana i Escaler de ca l'Escaler.

A Castell de l'Areny (13 de novembre de 2009), Pere Massana i Rota de la Torre de Castell de l'Areny i alcalde de la població. Han preparat la trobada M. Rosa Tubau i Boixader i mossèn Josep M. Vila i Gangolells.

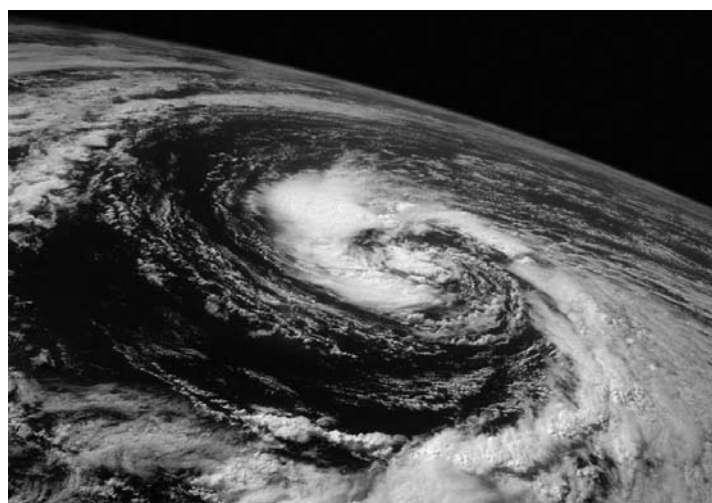
A Castellar de n'Hug (28 de novembre de 2009), Josep Armengou i Casals de Fanxicó (79). Han fet d'enllaç Anna Garcia i

Armengou, directora del Museu del Cement i Meritxell Tor i Guitart, de l'Ajuntament de Castellar de n'Hug.

A Castellar del Riu (19 de gener de 2010), Josep M. Marmi i Serra del Riu de Castellar del Riu (60). Ha fet d'enllaç Leonor Bajona i Tarrés de la Torre de Terrers de Capolat.

A Cercs-Sant Jordi (23 d'octubre de 2009), Celsa Blázquez Álvarez (65), Mercè Calderer i Camprubí de cal Cabaler de Sant Salvador de la Vedella (75), Gerónima Cerro Caldera de cal Perdiu (69), Carme Cunill i Dachs de Pujals de la Nou

Vents (66), M. Àngels Boixadera i Muntada de cal Piu (56), Roser Boixader i Vendrell de Barballó (64), Concepció Casas i Riu de cal Pauet (66), Pere Fígols i Armengou dels Quatre Vents (70), Neus Macià i Armengou de cal Piu (82), Teresina Macià i Pairoto de cal Rossell (70), Lourdes Parera i Pons de la To (80), Carme Plana i Auguets del Salt del Colom (55), Roser Serra i Llaugí del Serrat de cal Pinsa (57), Josep Serra i Parera de la To i Roser Seuba i Gonfaus del Gran Nom (78). Ha fet d'enllaç l'alcalde Rudy Gelinne i Gelinne. Ha organitzat la trobada, sortint de missa als Sants Metges, mossèn Antoni Trasserra i Martí (90).

L'objectiu es fixar les paraules d'avis i padrins en relació als fenòmens meteorològics. ARXIU ARB

(79), Maria Górriz Villanueva de la Consolació (85), Amparo Grimaldos López de cal Terrisser (74), Ferran Guitart i Pons de Maçaners (66), Encarna Herrero Morillas de cal Barber (65), Rosita Ibars i Latorre de cal Lluçà (90), Sofia Jounou i Pons de cal Dido de Fígols (78), Adela Sanaüja i Gil de Peguera (81), Antònia Serrat i Barrera de cal Toi (88), Maria Solà i Noguera de la Tuta (73), Teresa Vilaplana i Gibert (85), i Ángeles Yenes Sáez. Ha organitzat la trobada Carme Górriz Sánchez, dinamitzadora del Casal de la Gent Gran Germanor.

A l'Espunyola (10 de gener de 2010), Josep Altarriba i Argerich del Salt del Colom (57), Ramona Artigas i Pujols dels Quatre

(73), Josep Caellas i Pujol (78), Manuel Prat i Melgosa dels Colls (86), Josep Pujoli i Reig (68), Josep Rovira i Gríful (83), Antoni Valldeperas i Bertrams (73), i Josep Viñas i Sabata (72). Ha organitzat la trobada mossèn Joan Viladot i Riera. I ha revisat l'original Mercè Prat i Riera.

A Gisclareny (17 de novembre de 2009), Joan Tor i Tomàs de cal Pedrals (55), alcalde de Gisclareny. Ha fet d'enllaç Benigne Rafart i Canals.

A Gósol (27 de novembre de 2009), Maria Alè i Doñate de l'Estel (76), Hermínia Clot i Cardona de cal Nen Xic (85), Rosa Compañó i Solà de ca l'Agustina (68), Agustí Guitart i Solé de cal Serres (82), Margarida Guitart i Solé de cal Serres (81), Ramon Lagé i Martí de l'Estel (78), Montserrat Mahón i Costa de cal Calis (63), Serafina Puig i Riera de cal Fuster (83) i Maria Tort i Guitart de ca l'Andreuet de Sorribes (80). Han preparat la trobada Lluís Campmajó i Puig de cal Pipeta, alcalde de Gósol, i Begonya Monttraveta i Navarró del Centre de Muntanya.

A Guardiola de Berguedà (31 d'octubre de 2009), Joan Arocasi i Corominas (82), Josep Compañó i Corominas (87) i Jaume Pons i Arnau (86). Ha organitzat la reunió mossèn Miquel Farràs i Farràs (67).

A Montclar, Eduard Barnadas Gassó de can Cavaller (84), Josep Casas i Pajarols de la Vila (72), Jordi de Bolós i Capdevila de la fonda Montclanessa (80), Teresa Domènech i Riba de can Jené (68), Maria Maya i Manubens de l'Hostal de Montclar (82), Josep Vilar i Tristany del Vilar (57). Han organitzat la trobada, l'alcalde Josep Vilar, Marc Caballol i Conxita Planas.

A Montmajor (25 de novembre de 2009), Josep Algué i Marmi de les Cots de Corrià (68), Joan Capdevila i Rial de cal Llagosta (68), Lluís Jordana i Baraup de cal Cames (75), Llucieta Pià i Boix de cal Cames (74), Ramon Riba i Esquius de can Conill Gros (53), M. Rosa Subirana i Segarra

de cal Llagosta (66) i Joan Vila i Travé de casa Vila de Navès (65). Han preparat la trobada Carme Garcia Alarcón, Presidenta del Casal (57) i Joan Torres Redón de can Torres de les Alzines (75), regidor de l'Ajuntament.

A la Nou de Berguedà (24 d'octubre de 2009), Eleuterio Adelantado Vea del Ventós (72), Joan Camprubí i Armengol de cal Boixader (81), Carme Costa i Artigas de Saldes (54), Carme Cunill i Dachs de Pujals (79), Jaume Venturós i Noguera de Cuirols (67), i Lourdes Venturós i Subirà de cal Serquet (81). Ha organitzat la reunió mossèn Camil Viladrich i Casas (70).

A Olvan (18 d'octubre de 2009), Estanislau Anglerill i Vilar de cal Ferreres (69), Ramon Arias i Rota (75), Ramon Fígols i Pons de les Cases (52), Dolors Fígols i Fígols de cal Blau (81), Antònia Fígols i Fígols de cal Magí (78), Pere Fornell i Manubens de cal Verdager (79), Dolors Gómez i Hidalgo de cal Muntada (69), Angelina Pons i Tor de les Cases (79), Rosa Pursals i Pujol de cal Valls (82), Josep Simon i Casafont de ca l'Esqueller (89), Lluís Valls i Pursals de ca l'Escolà (65). Ha organitzat la reunió mossèn Urbici Vila i Gilabert (69).

A la Pobla de Lillet (22 de novembre de 2009), Dolors Ferrer i Cunill dels Carbonells (55), Josep Rotllan i Puig del Molí de l'Espelt (63), Ernest Sitjes i Camps dels Carbonells (52). Josep Pons, de l'Ajuntament, i Josep Bober i Camprubí han fet d'enllaç.

A Puig-reig (25 de novembre de 2009 i 17 de desembre de 2009), Lluís Babià i Casafont (67), Carme Busquets i Galera de cal Jep de Borbons (56), M. Gràcia Dolla i Capellas de cal Timó (77), Montserrat Campà i Solà de cal Prat (62), Maria Gonfaus i Reig de cal Santgelis (76), Sònia Guitart i Soler del Serrat (74), Faustí Horta i Santandreu del Cafè Nou (77), Miquel Planas i Santacreu de cal Prat, nascut al Pla de Pinós de Santa Maria de Merlès (77), Rafael Rafart i Busquets de Borbons (68), Maria Santasusana i Puig de les Abelles (76). Ha fet d'enllaç

mossèn Josep Solà i Casals, i ha preparat la segona reunió Sònia Guitart i Soler.

A la Quar (7 de desembre de 2009), Josefa Cardona i Anglell de la Cabanyeta (66), Benet Casals i Serrat de la Tor de Sant Maurici (70) i Lluïsa Tubau i Maseres de la Cabanyeta (90). Ha fet d'enllaç Antoni Franch i Cid, de l'Ajuntament de la Quar i ha organitzat la trobada M. Quar Comellas i Armengol de l'Armengol de Sagàs.

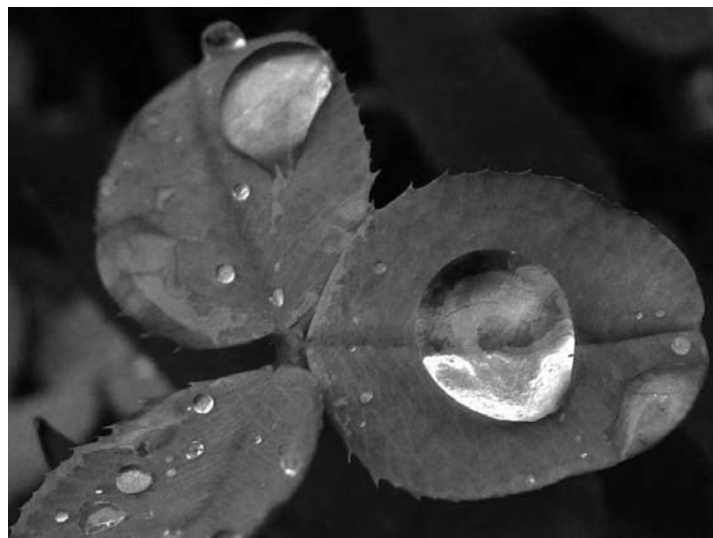
A Sagàs (7 de desembre de 2009), Montserrat Armengol i Comas de l'Armengol, Lluís Comellas i Torrentó de l'Armengol (72) i Joan Pont i Costa de cal Font (62) i alcalde de Sagàs. Pel calendari del Canelles, editat per l'Ajuntament, Antoni Armengol de Canelles. Ha organitzat la trobada M. Quar Comellas i Armengol de l'Armengol (33).

A Saldes (27 de novembre de 2009), Àngel Cardona i Perarnau de cal Calderer (62), Benet Casadesús i Rotllant de cal Xic (55), Josep Coma i Cardona de cal Quel de Feners (58), Àngel Rotllant i Tomàs de cal Minoves (53) i Ramon Tomàs i Fontdevila de ca l'Esquerrà (85). Han organitzat la trobada, des de l'Ajuntament de Saldes, Carme Rodríguez i Àngel Rotllant.

A Sant Jaume de Frontanyà (28 de novembre de 2009), Joan Torner i Pont, nascut a la Teuleria de Montclús (78) i Josep Torner i Pont, nascut a la Teuleria de Montbordó (81). Han fet d'enllaç Ernest Sitjes i Camps de Carbonells de la Pobla de Lillet i alcalde de Sant Jaume de Frontanyà, Ramon Vilalta i Clotet.

A Sant Julià de Cerdanyola (31 d'octubre de 2009), Joan Cunill i Rusinyol de cal Joan (82), Manel Espelt i Baldarich de cal Baldarich (81), Ramon Freixa i Cunill de cal Malanyeu (75) i Ramon Portell i Cunill del Solé (77). Ha organitzat la trobada mossèn Miquel Farràs i Farràs (67).

A Santa Maria de Merlès (1 de desembre de 2009), Rafael Bruch i Espelt de la Cortada de

Núvols, boires i vents,
i els seus efectes. ARXIU ARB

Santa Maria de Merlès (73), Pau Costa i Camprubí del Riambau de Sant Martí de Merlès (83), Àngela Font i Costa de cal Ferrer de Santa Maria de Merlès (88), Ramon Muntadas i Barniol de Borralleres de Sant Martí de Merlès (84), Ramon Parés i Fornell de casa Vilalta de Santa Maria de Merlès (82), i Joan Rosanas i Uró de cal Pairó de Sant Martí de Merlès (82). Ha preparat la reunió Sandra Rusiñol i Pujols de cal Miquel de Sant Pau de Pinós, regidora de cultura, festes i joventut de l'Ajuntament de Merlès.

A Vallcebre (24 de novembre de 2009), Joan Grandia i Pons de cal Xic del Sival (73), Lluís Guitart i Perarnau de casa Candi (67), Josep Oriola i Casòliva del Roser (55) i Andreu Puig i Traserra de cal Sastre (83). Ha preparat la trobada David Guitart i Simon.

A Vilada (13 de novembre de 2009), Josep Canal i Vilalta de la Serra de Vilada (80), Vicenç Masana i Rota (84), Miquel Pujol i Ambrós de Cal Bover (84), Joan Saña i Bartoló del Prat (83). Han preparat la trobada M. Rosa Tubau i Boixader (67) i mossèn Josep M. Vila i Gangoellés.

A Viver i Serrateix (2 de desembre de 2003), Lúcia Calmet i Sans de Coromines de Viver, Josep Cots i Parcerisa de les Cots de Sant Joan de Montdarn, Maria

Farràs i Rovira de Carmona de Viver, Benvinguda Muxí i Vilardell de les Cots de Serrateix, Carme Prat i Melgosa de Santamaria de Serrateix, Josep Prat i Melgosa de Carmona de Viver, Marcelina Roca i Franch del Soler de Sant Cugat del Racó, Melcior Rovira i Fígols de les Cots de Serrateix, Urbici Santamaria i Cortés de Santamaria de Serrateix, Ramona Simon i Costa de la Rectoria de Viver, Josep Soler i Pladelasala del Soler de Sant Cugat del Racó, Montserrat Soler i Pons de les Cots de Sant Joan de Montdarn, Narcís Torrentó i Esteve de Coromines de Viver. Organitzà la trobada mossèn Climent Forner i Escobet. A la trobada també hi participà Albert Manent i Segimon. Ambdós també han revisat l'original.

Notes

1. Pel que fa al qüestionari s'han consultat les directrius metodològiques de Joan Veny (Veny, Joan; Pons, Lúcia, *Atles lingüístic del domini català: etnotextos del català oriental*, IEC, Barcelona, 1998. Veny, Joan; Pons, Lúcia, *Atles lingüístic del domini català (document cartogràfic)*, 3 vols., IEC, Barcelona, 2006) i Joan Miralles (Miralles i Montserrat, Joan, *La història oral. Qüestionari i guia didàctica*, Moll, Palma de Mallorca, 1985. Miralles i Montserrat, Joan, *Un poble, un temps, Turmeda, Palma de Mallorca, 1973; Miquel Font Ed., Palma de Mallorca, 1995 (2a. ed.)*), *antecedents modèlics d'aquest tipus d'investigació*.

Maria Estruch i Subirana
Sant Cugat del Racó,